

316 (082)

У 74

ІНФОРМОЕНЕРГЕТИКА

ІІІ-го ТИСЯЧОЛІТТЯ:

СОЦІОЛОГО-СИНЕРГЕТИЧНИЙ

ТА МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНИЙ

ПІДХОДИ

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

**КИЇВ-КРИВИЙ РІГ
2003**

економіка являється підґрунтям таких соціальних вад і злочинів як шахрайство, рекет, розбій, вбивства і ін.

Характерною рисою підприємництва в Україні являється і те, що воно не займає належного місця в вирішенні важливих соціальних і економічних проблем суспільства, що властиве багатьом країнам з розвинутим ринком. Так, наприклад, в США ділові люди вкладають кошти в реконструкцію старих міських районів, сприяють підвищенню рівня зайнятості, розробляють власні економічні програми, дають кошти на розв'язання соціальних проблем і ін.

Прилипенко О.В., Лобанова А.С.

ІНФОРМОЕНЕРГЕТИКА ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-НОРМАТИВНОЇ СИСТЕМИ ПІДЛІТКІВ

Сучасне життя українського суспільства позначене суттєвими змінами у соціальних відносинах між різними верствами і прошарками населення, реформуванням соціальних інститутів. Неоднозначні за своїм змістом процеси відбуваються і у підлітковому та молодіжному середовищі. З одного боку, формується нова розкріпачена особистість, з іншого, відбувається деградація її ціннісно-нормативної системи, яка спричиняється тими негативними явищами, що мають місце у суспільстві. Як відомо, найбільш уразливою частиною населення є підростаюче покоління. Тому виникає нагальна потреба у з'ясуванні тих чинників, що впливають на формування його ціннісно-нормативної системи. Ціннісно-нормативна система, як відомо, включає в себе такі складові, як ціннісні орієнтації, смислоттєві орієнтири, принципи та норми соціальної поведінки, вольові якості. Формування ціннісно-нормативної системи відбувається під впливом тих соціокультурних умов сім'ї, школи, кола друзів, де виховується і навчається підліток. Тому його ціннісні орієнтації, звісно, є віддзеркаленням соціокультури соціального середовища, в якому він перебуває. В умовах трансформаційних періодів набуває особливої ваги своєчасна і постійна соціодіагностика стану і особливостей ціннісно-нормативної системи підлітків. Тому ми акцентували увагу на соціологічному дослідженні свідомості та соціалізації старшокласників м. Кривого Рогу (вибірка - 1200 респондентів, репрезентативна за віком, статтю, місцем навчання).

На підставі отриманих результатів можна зробити деякі висновки.

По-перше, абсолютна більшість опитаних респондентів (вік від 16 до 18 років) має усталені ціннісні орієнтації щодо визначення мети свого життя. Вони ґрунтуються на таких суспільних цінностях як сім'я, добробут, цікава робота, надійні друзі, кохання, добре здоров'я. Як бачимо, ціннісні орієнтації спрямовані, перш за все, на реалізацію особистісних інтересів, що, звісно річ, є базовим підґрунтям і для соціальної спрямованості особистості. Це свідчить про відвертість і щирість учнів, що є наслідком тих демократичних змін, які відбуваються в сучасній Україні.

По-друге, сенс свого життя до 75% опитаних старшокласників вбачає, насамперед, в "пізнанні і реалізації самого себе" через людське спілкування, через чесну повсякденну працю, що приносить особистісне задоволення і користь суспільству. Разом з тим майже половина з них готові до подолання проблем суспільного життя і прагнуть особистого благополуччя і спокою, а також гострих відчуттів, пов'язаних з сьогоденням. Їхня готовність ускладнюється проблемою адаптації до навколишнього середовища. Так, жоден із

Названі і інші інформаційні аспекти підприємницької діяльності є складовою частиною загальної проблеми якісного еволюційного прориву в розвитку підприємництва на Україні взагалі, в Дніпропетровській області і в Кривому Розі зокрема, вирішення якої буде сприяти зменшенню протиріччя між приватним і суспільним інтересом та послабленням економічної, політичної та соціальної напруги в країні. Це актуалізує і робить нагальною проблему використання підприємцями інформаційних технологій і систем у своїй діяльності, вивчення і застосування на практиці прогресивного світового досвіду.

старшокласників *не хоче* жити за принципом "моя хата з краю – я нічого не знаю", Разом з тим, 41.7% - керуються ним у зв'язку з несприятливими соціально-економічними відносинами.

По-третє, більшість старшокласників можна назвати "песимістичними оптимістами", ніж просто "оптимістами". Вдвічі більше тих, хто кожний день зустрічає "іноді з радістю, а іноді з тривогою", ніж тих, хто "завжди з радістю". Очевидно, реалії життя накладають свій відбиток на настрої молоді, що безумовно, погіршує її емоційно-психологічний стан.

Основними причинами цього, вважаємо, є поки що нестабільна ситуація в Україні. Не випадково абсолютна більшість старшокласників серйозно переймається не тільки своїм майбутнім, але й долею своїх дітей, яких вони ще не мають, СНІДом, кризою моралі і культури, зростанням злочинності, погіршенням здоров'я народу, зменшенням тривалості життя, зростанням смертності, національними конфліктами тощо. Тож, старшокласники реально оцінюють сьогоденну Україну і не випадково в їх свідомості недостатньо розвинуті патріотичні почуття до свого міста і особливо до України. У зв'язку з цим досить популярними є еміграційні настрої виїхати за кордон, хоча б до найближчої країни - Росії. Тим самим учні сподіваються мати там для себе краще життя в майбутньому.

По-четверте, усі випускники вже визначилися зі своїм майбутнім: 83,3% хочуть продовжити навчання, а інші — навчатися заочно і працювати. Жодний не хоче залишитися на утриманні батьків, що свідчить про самостійність і спрямованість старшокласників. Щодо обраних професій, то найпопулярнішою є економіст, потім перекладач, менеджер, юрист. До речі 12,5% взагалі ще не визначилися, ким вони хочуть бути, хоча бажать продовжити навчання. Тож, як бачимо, учні обирають ті професії, які і в майбутньому могли б забезпечити їх матеріально. Загалом серед обраних професій є не лише матеріально прибуткові, але й інтелектуально цікаві: авіатор, вчитель, науковець, історик, слідчий, художник, генетик.

Таким чином, можна констатувати, що ціннісно-нормативна система старшокласників має лише певні деформації, які зумовлені, на нашу думку, зовнішніми обставинами, зокрема, нестачею необхідної "інфлайтної" [1, с.63] інформоенергетики, яка б сприяла формуванню позитивно-конструктивного соціального середовища для реалізації старшокласниками своїх життєвих намірів, прагнень та цілей. На думку авторів інфлайтності, суспільство в цілому та будь-який суб'єкт соціуму зокрема є невід'ємною частиною єдиної інформоенергетичної системи Всесвіту та мікроінформоенергетичної системи конкретної людини,

яка наповнена та зв'язана інформоенергією космічного, географічного, психобіосоціокультурного, кіберінтерактивного та іншого змісту та характеру. Це різміття інформовипромінювань перетворюється свідомістю людини в інтегрований вид енергії – життєву енергію соціуму, яка може носити як позитивний - інфлайтний, так і негативний – індактивний характер через полярність та дуальність світобудови. "Рівень інфлайтності у людини (соціуму) є виміром його життєвої енергії, гуманно орієнтованої сили, життєстійкості, а значить і інтегративною основою, базовою детермінантою його адаптаційної можливості до різних видів перетворювань, трансформацій, потрясінь [1, с.65]

На наш погляд, свідомість кожного суб'єкту соціуму є відкритою системою, яка має здатність поглинати в себе всі потоки інформації що її оточують. Особливо це стосується старшокласників, свідомість яких знаходиться у стадії формування і становлення. Ці інформоенергетичні потоки випромінюються сім'єю, школою (вчителями), друзями, мас-медіа, адже вони є носіями певної енергії, що концентрується в конкретній вербальній інформації.

Так, велику роль у визначенні настрою і світогляду підлітка відіграє сім'я, бо саме батьки мають можливість ще з раннього віку закласти своїй дитині ті основи морально-етичних цінностей, які в майбутньому стануть орієнтиром для формування її світоглядної позиції.

Крім того, підлітки навчаються у школі, постійно отримуючи нові потоки інформації. Вчителі, що надають їм ці знання, часто не відповідають тим вимогам, які необхідні для виховання учнів як особистостей. Адже соціально-емоційний стан вчителя та енергія, яку він носить у собі і яка через інформаційні поля передається оточуючим, неодмінно впливає на процес виховання та

навчання. Так, сьогодні в суспільному житті відчувається нестача позитивної, інфлайтної енергії, яка б підживлювала інформоенергетику вчителя для подальшого її передання учням, тому педагогі невідко перебувають у поганому психологічному настрої, що позначається на якості їх праці, а, відповідно, і на свідомості школярів, з якими вони працюють.

Друзі того чи іншого підлітка також справляють на нього великий вплив. Інколи підлітки потрапляють в оточення, що тисне на них. У такому випадку бажання виділитися, чимось відзначитись у певному колі друзів, а дуже часто і просто залишитись у ньому, спонукає їх йти девіантним шляхом, який, скажімо, домінує в ньому.

Здебільшого деформуючу функцію виконують в наш час ті мас-медіа, що спрямовують у свідомість підлітків та молоді негативну інформацію про війни, злочини, насильство.

Тому ми дійшли висновку, що криза духовних цінностей, яка має місце в нашому суспільстві, продовжується і містить серйозну загрозу його соціальної стабільності. Для запобігання цій ситуації, діяльність всіх інституцій має будуватися на інфлайтній- створювальній, позитивній інформоенергетиці, що відтворює і поглиблює духовні та інтелектуальні джерела людства в цілому та українського народу зокрема.

Література

1. Лобанова А.С., Прилипенко В.Д. Инфлайтная энергия как детерминанта адаптационной способности людей в трансформирующемся обществе//Информоенергетичні технології адаптаційних процесів життєдіяльності на початку III-го тисячоліття: Збірник наукових праць. – Київ – Кривий Ріг: ЗАТ "ЗТНВФ"КОЛО", 2001.- С.59-66.

Грабовець І.В.

САМООСВІТНІ СИНЕРГЕТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ МОЛОДИХ ФАХІВЦІВ

Соціальна спрямованість та соціальний потенціал особистості вимагають уваги з боку суспільства, свідомого управління таким соціальним явищем як самоосвіта. Суспільству не може бути байдуже, як людина скористається наданими їй можливостями для самореалізації, адже саме суспільство зацікавлене в особистісній самоосвіті молодого фахівця, яка відповідатиме суспільним інтересам, тобто суспільно схвалювана, суспільно позитивна. Оскільки самоосвітня діяльність (а під самоосвітою ми розуміємо вид вільної цілеусвідомленої діяльності особистості, який характеризується її рефлексуючим вибором та спрямованим на задоволення потреб в соціалізації, самореалізації, підвищенні культурного, освітнього, професійного та наукового рівнів, отриманні задоволення від реалізації особистістю її духовних потреб) здійснюється не спонтанно, а свідомо й цілеспрямовано, то саме це дає підстави говорити про наявність в її побудові сукупності способів, засобів, чинників та етапів самостійної роботи індивіда, що входить до поняття соціальної технології. Технологічний підхід - достатньо поширений спосіб пізнання соціальних явищ. Технологія (від гр. *techné* – мистецтво, майстерність, вміння, *logos* - вчення) – "сукупність операцій, здійснюваних певним чином" [1]. Поняття соціальної технології активно використовується в різноманітних галузях знання, в тому числі і в дослідженнях освіти. "В загальному вигляді соціальну технологію можна визначити як спосіб організації факторів людської діяльності по досягненню поставлених цілей. Вона підтримує регуляцію факторів діяльності людини, колективу, групи, задає їм необхідного режиму функціонування" [2]. Для визначення

шляхів реалізації самоосвіти необхідно розуміти, що соціальна технологія виникає природним шляхом, але й може бути штучно спроектованою. У природному вигляді вона являє собою штучно опосередковану, доцільну, оптимізовану сукупність дій, яка постійно повторюється і яка, з одного боку, виступає механізмом саморегуляції суб'єкту, а з іншого – способом адаптації його до соціального оточення, що упорядковує відносини "індивід – соціальна група - соціум". Характер реконструкції соціальної технології, що неадекватно змінилася у відповідності до зовнішніх умов, визначається як загальним соціокультурним контекстом її існування, так і конкретними зусиллями управлінських структур в рамках соціальної політики суспільства. Дослідження технологічних закономірностей процесу самоосвіти дозволяє не лише оптимізувати розвиток освітньої сфери, але й впливати на структуру духовного життя суспільства. Особистість засобами самоосвіти формує свою власну "картину світу", власну сферу знання, яка забезпечує самозбереження і саморозвиток її носія. Особливість цієї картини світу полягає в тому, що вона в цілому не суперечить тенденціям розвитку соціуму і представляє собою інтерпретоване в рамках специфічного індивідуального досвіду знання щодо основних соціальних цінностей. Тому технології самоосвітнього процесу особистості можна розглядати як механізми саморегуляції знання індивідом, а в цьому проявляється синергетичний аспект соціальних технологій в самоосвіті. Необхідно зазначити, що технологія побудови самоосвітньої діяльності - це лише принципова схема, за якою об'єктивним чином розгортається у часі процес відтворення знання